František Morkes

Studenti matematiky z pohledu statistické ročenky

Učitel matematiky, Vol. 3 (1995), No. 4, 26–29

Persistent URL: http://dml.cz/dmlcz/152840

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1995

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* http://dml.cz

STUDENTI MATEMATIKY Z POHLEDU STATISTICKÉ ROČENKY

FRANTIŠEK MORKES

Poměrně často se diskutují otázky počtu učitelů, zda jich je málo nebo hodně. Jsou to otázky, které se totalitní systém snažil řešit (značně neúspěšně) direktivně stanovovanými směrnými čísly pro přijímací řízení na vysoké školy. Tato čísla, která v rozpisu na jednotlivé studijní obory a kombinace byla schvalována až na vládní úrovni, byla stanovována na podkladě tzv. společenské objednávky. V případě učitelů se za společenskou objednávku považovaly požadavky odborů školství krajských národních výborů. Ty si však se seriózností požadavků (navíc požadavků, které by se měly realizovat až za pět let) nedělaly nijak těžkou hlavu. Velmi dobře věděly, že ministerstvo školství nemůže připustit, aby došlo k situaci, že by se značná část učitelských studijních kombinací do rozpisu směrných čísel nedostala jen proto, že by na ně z krajských národních výborů nebyla jakási „společenská objednávka". Spoléhaly proto na tzv. objektivizaci této společenské objednávky, která se dělala v případě učitelských kombinací přímo na ministerstvu školství a která každoročně výrazně převyšovala jejich, obvykle z roku na rok opisované stabilní požadavky (například školský odbor národního výboru hlavního města Prahy dával po řadu let požadavek na pět učitelů s kvalifikací pro střední školy, u kterých nepovažoval vůbec za nutné, aby specifikoval jejich aprobační předměty). Národní výbory tak zcela správně předpokládaly, že ministerstvo školství bude a musí mít vlastní zájem na tom, aby na vysokých školách se nějací studenti na pedagogickou životní dráhu připravovali. Jinou otázkou bylo, zda ti, kteří nejrůznější učitelské studijní kombinace vystudovali, také do škol

---

Mgr. František Morkes (1940), absolvent FFUK, obor historie-čeština, vedoucí oddělení informací a rozborů Ústavu pro informace ve vzdělávání, Senovážné nám. 26, Praha 1

skutečně nastoupili.

Prvotním a základním statistickým ukazatelem početnost budoucích učitelů jsou nepochybně počty studentů vysokých škol. Je přitom zapotřebí počítat s tím, že v průběhu studia dojde k určitému odpadu, že tedy počty absolventů budou o něco nižší, než počty zapsaných studentů.

Statistické ročenky vydávané Ústavem pro informace ve vzdělávání poskytují poměrně dobrý přehled o počtech studentů jednotlivých vysokých škol i podle studijních oborů a kombinací. Pokud bychom si vzali statistickou ročenku za školní rok 1988/89 (údaje ještě nebyly ovlivněny listopadovými změnami v roce 1989), viděli bychom, že učitelské studium matematiky bylo na 12 fakultách vysokých škol a že studenti tohoto studia byli soustředěni do celkem deseti různých dvoupředmětových studijních kombinací.

Ve školním roce 1988/89 studovalo učitelské kombinace s matematikou celkem 3482 studentů. Nejvíce jich bylo na přírodovědecké fakultě v Brně (468) a na přírodovědecké fakultě v Olomouci (437). Na dalších fakultách byly počty těchto studentů následující: MFF UK 333, PřF UK 252, PedF UK 278. Samostatné pedagogické fakulty měly v tomto školním roce zapsány následující počty studentů učitelských kombinací s matematikou: České Budějovice 247, Plzeň 257, Ústí nad Labem 283, Hradec Králové 266 a Ostrava 378. Nejmenší počty studentů měly pedagogické fakulty brněnské univerzity (144) a olomoucké univerzity (139).

Nejvíce učitelských kombinací s matematikou bylo na pedagogické fakultě v Ústí nad Labem (6); přírodovědecké fakulty brněnské i olomoucké univerzity shodně vykazovaly pět různých studijních kombinací. Pouze dvě různé studijní kombinace byly na pražské přírodovědecké fakultě (s biologií a zeměpisem) a na pedagogických fakultách brněnské a olomoucké univerzity (s branou výchovu a se základy techniky). Největší počet studentů měl tradiční a dalo by se i říci klasickou studijní kombinaci matematika - fyzika. Tato kombinace nebyla zastoupena pouze na brněnské a olomoucké pedagogické fakultě. Studovalo ji celkem 1016 studentů, což představovalo téměř 30 procent všech studentů studujících matematiku s učitelským zaměřením. Matematice nejodta-

žitějšími kombinacemi byly kombinace s občanskou naukou (Ústí, 9 studentů), pedagogikou (Hradec Králové, 33) a brannou výchovou (pražská ped. fak., 95; brněnská ped. fak., 68; olomoucká ped. fak., 62). O zbývající počty studentů se dělily kombinace s výpočetní technikou (187), informatikou (14), deskriptivní geometrií (49), biologií (434), zeměpisem (400), chemií (505), základy techniky (532). Proti současnému stavu šlo o poměrně malou škálu studijních kombinací. Odpovídalo to již vzpomínanému systému centrálního plánování, kdy si jednotlivé vysoké školy a fakulty nemohly studijní kombinace samy volit, ale dostaly je z ministerstva školství přidělené.

Pokud bychom uváděná čísla porovnávali se stavem ve školním roce 1993/94, tj. s nejnovějšími statistickými údaji, upoutalo by nás na první pohled to, že se zvýšil počet fakult vysokých škol, na nichž jsou připravováni budoucí učitelé matematiky. Těchto fakult je nyní 17. Zvýšil se i celkový počet zapsaných studentů (v loňském školním roce celkem 3840). Spolu s většími počty studentů a možností, že si všechny fakulty mohou samy stanovit studijní kombinace (při odlišné praxi, protože některé fakulty vypisují přímo studijní kombinace, zatímco jiné dávají studentům možnost vybrat si druhý aprobační předmět buď z určité možné škály, nebo i zcela volně), narostl i počet existujících studijních kombinací. Ve statistické ročence je jich uvedeno celkem 19 a navíc ještě jednooborové učitelské studium matematiky. Z kombinací známých z minulosti není mezi nimi již branná výchova, nově se objevily kombinace s jazyky (angličtina, němčina, francouzština, čeština - celkem 175 studentů), s výchovami (hudební, výtvarná, tělesná - 328 studentů) a s dějepisem (celkem 26 studentů, z toho 23 v Opavě). Nemíním nijak zpochybňovat právo fakult samostatně rozhodovat o otevíraných studijních kombinacích, nemohu se však zbavit určitého dojmu (samozřejmě značně subjektivního), že některé ze studovaných kombinací se sice dají vystudovat, ale zcela otevřenou zůstane otázka, zda to bude ku prospěchu matematice, její prestiži i výuce. Nebezpečí, že učitelskou kombinaci s matematikou vystudují i ti, jimž není způsob matematického myšlení přitažlivý, je při pestré škále nejrůznějších kombinací až příliš re-

álné. Největší počet různých studijních kombinací byl v Hradci Králové (22), v Českých Budějovicích (21) a v Plzni (17). Celkem v 50 případech jde na různých fakultách o studijní kombinace, na nichž nebylo zapsáno ve všech studijních ročnících dohromady ani deset studentů. Přitom patnáct studijních kombinací se na pěti různých fakultách mohlo hrdě vykázat celkově jediným studentem. Klasickou kombinaci matematika - fyzika studovalo celkem 1036 studentů, tj. necelých 27 procent z celkového počtu studentů učitelské matematiky. Je samozřejmé, že jednotlivé studijní kombinace na různých fakultách se studovaly i na odlišné úrovni - v učitelském studiu pro druhý stupeň základní školy i v učitelském studiu pro střední školy, ve studiu čtyřletém i pětiletém, mnohé fakulty měly studenty jen v prvních třech ročnících studia. Tyto podrobnosti statistická ročenka samozřejmě uvádí a zájemcům o podrobnější studium jsou tyto údaje k dispozici.

Zajímavý by však mohl být jiný údaj. Ve školním roce 1993/94 studovalo na českých vysokých školách 109 471 studentů, z toho téměř každý dvacátý devátý vysokoškolák se připravoval na učitelskou dráhu v některé kombinaci s matematikou. Pro porovnání je možno uvést, že všechny lékařské obory studovalo ve stejném roce 8911 studentů; lékařem se tedy chtěl stát zhruba každý dvanáctý student. Studentů učitelských kombinací s matematikou bylo víc než například všech studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, případně Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem nebo i Vysoké školy strojní a textilní v Liberci.

Statistická ročenka uvádí i počty absolventů vysokoškolského studia. V roce 1993 absolvovalo některou ze studijních kombinací s matematikou celkem 471 studentů. Z tohoto počtu absolventů bylo 303 žen, tedy více než 64 procent. U klasické kombinace s fyzikou bylo absolventů 227, z toho 90 žen, tedy o něco více než 65 procent.